

oväxten
ntillstånd utvecklar inte den
utsträckning
in ilska bli:

12⁰⁰-13³⁰ Lunch

13³⁰ fortsätter

föreläsningen med
efterföljande diskussion

Stut senast 16⁰⁰

*Cristina Dahl har lång erfarenhet
av handledning och utbildning, ofta
på uppdrag av Utbildningscenter
Autism och ofta inom skola och LSS.*

Hur hittar vi tillbaka till värdena i LSS?

LSS, lag om stöd och service för vissa funktionshindrade, fyller 30 år 2024. Det uppmärksammar Tidningen Autism under året med gästskribenter som skriver om LSS ur olika perspektiv. Först ut är Cristina Dahl, som har lång erfarenhet av verksamheter för personer med autism.

TEXT: CRISTINA DAHL
FOTO: CHRISTINA TEUCHLER

LSS, lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, fyller 30 år. Lagen tillkom för att personer med omfattande funktionsnedsättningar hade sämre levnadsvillkor än andra. De saknade möjlighet att bestämma över sina egna liv och över det stöd de behövde. Lagstiftningen som fanns räckte inte till.

Verksamheter enligt LSS ska utgå från den enskildes självbestämmande och integritet (6 § LSS). Insatserna ska anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv. Genom insatserna ska den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor (7 § andra stycket).

Verksamhet enligt LSS ska främja jämlikhet

i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de som omfattas av lagen. Målet ska vara att den enskilde ges möjlighet att leva som andra.

När LSS kom 1994 hade jag arbetat med personer med autism och/eller intellektuell funktionsnedsättning i flera år. Under 1990-talet uppfattade jag att deras ställning i samhället stärktes. Jämlikhet och delaktighet i samhället blev något som vi pratade om och hade som utgångspunkt i arbetet.

Det fanns en levande diskussion och en ambition att försöka leva upp till LSS intentioner. Vårt fokus var tydligt. Vi arbetade med att ge stöd och förutsättningar för ett gott liv med allt vad det innebär av en meningsfull vardag och fritid.

Naturligtvis stötte vi då som nu på etiska

»Det fanns möjligheter för personal att vidareutbilda sig och utrymme för kompetensutveckling (...) Idag ser jag en helt annan bild.«

dilemman och frågeställningar, men det fanns personal som räckte till och chefer på plats i boendet eller på den dagliga verksamheten.

Det fanns möjlighet för personal att vidareutbilda sig och det fanns utrymme för kompetensutveckling. Det fanns en anda av nyfikenhet och utveckling.

Om vi tänker oss en bild av två händer, där den ena handen är LSS, med värden och intentioner, och den andra handen är verksamheternas innehåll, så höll händerna i varandra. De hade ett grepp.

Idag ser jag en helt annan bild i verksamheter enligt LSS runt om i Sverige.

Jag ser personalgrupper som saknar grundläggande kunskap om funktionsnedsättningarna. Jag pratar med chefer som beskriver att de sänkt kraven på personal de anställer eftersom det inte finns kompetenta sökanden att anställa. Det är färre medarbetare än tidigare på LSS-bostäder och i dagliga verksamheter.

I en del kommuner införs centrala »effektiviseringssystem« för bemanning och planering, utan nödvändig kunskap om enskilda verksamheter. Det leder till otrygghet, ineffektivitet och otydlighet.

En person med autism som bor i en gruppbostad och har stort behov av förutsägbarhet frågar »Vem väcker mig i morgon?« får svaret: »Vi får se när vi skriver ut bemanningen i morgon bitti.«

Personal uttrycker att de inte längre hinner erbjuda individuella aktiviteter utan endast aktiviteter i grupp. Ett exempel: det står bakning på schemat, men det är en person som bakar. De andra tittar på. En annan konsekvens är att möjligheten minskar att med stöd äta i den egna lägenheten när det inte finns personal som räcker till.

Insatser beräknas efter tid. 30 minuter städ, 60 minuter matlagning. När maten är lagad går personalen.

Innan genomförandeplaner infördes arbetade vi utifrån verksamhetens mål, det vill säga utifrån värdena i LSS. Idag arbetar personalen i stället utifrån genomförandeplanerna. Ibland blir det enbart problemlösningar. De långsiktiga målen med delaktighet, medbestämmande och ett gott liv missas.

Ledarskapet i verksamheterna har förändrats. Från att många chefer tidigare haft kunskap om både arbetsledning och om den aktuella verksamheten till att jag idag träffar chefer som har väldigt lite kunskap om funktionsnedsättningarna och om pedagogiska arbetssätt.

Allt oftare kräver skyddsombud skyddsstopp, stänger verksamheter eller sätter in väktare.

Händerna som tidigare höll i varandra har inte kontakt längre. De hänger slappt ner och försöker inte ens hitta varandra. Hur får vi dem att fatta tag igen?

CRISTINA DAHL

HANDLEDARE OCH UTBILDARE
MED LÅNG ERFARENHET AV LSS

ANNONS

En praktisk handbok för föräldrar och yrkesverksamma

När MIN Oro blir för Stor!

av Kari Dunn Buron

5

4

3

2

1

En 5:a kan få mig att tappa kontrollen!

En praktisk metod för att identifiera stressfaktorer och hjälpa elever som är stressade

Kari Dunn Buron

BOKAKTUELLT! Nu finns ytterligare en bok av Kari Dunn Buron översatt till svenska:

När min oro blir för stor!

Detta är en liten praktisk bok om avslappning för barn som upplever stress och oro. Den är enkel att använda och innehåller många exempel på hur anhängiga och yrkesverksamma kan hjälpa barnet att förstå och påverka sin oro.

På svenska finns sedan tidigare:

En 5:a kan få mig att tappa kontrollen!

En praktisk metod för att identifiera stressfaktorer och hjälpa elever som är stressade.

Böckerna är i första hand tänkta för barn och unga som behöver särskilt stöd, men kan användas till alla barn som upplever stress och oro.

Läs mer på www.pedagogiskperspektiv.se

Beställ från oss, Adlibris, Bokus eller Läromedia.